SPIS TREŚCI

Józef Borzyszkowski
Narodziny, idee, dzieje – cele i dokonania ruchu młodokaszubskiego i sylwetki jego „wielkiej trójcy” 5

Uwagi wstępne. Stan badań 5

1. Geneza i cele ruchu młodokaszubskiego 8
2. Powstanie i dokonania Towarzystwa Młodokaszubów 12
3. Wielka trójca młodokaszubskich twórców literatury kaszubskiej. A. Majkowski – J. Karnowski – L. Heyke 22
4. Aleksander Majkowski (1876–1938) – przywódca młodokaszubów i „samotny bojownik” 23
5. Jan Karnowski (1886–1939) – „mózg ruchu” i „ideolog”, „sumienie regionalizmu kaszubskiego” 28
6. Ostatni z wielkiej trójcy młodokaszubów – ks. Leon Heyke (1885–1939) – pieśniarz północy 36

Adela Kuik-Kalinowska
Lutnia kaszubska. Poeci z kręgu młodokaszubów 49

Nowa generacja – nowa wizja Kaszub 49
Mit i tradycja Kaszub – perspektywa Aleksandra Majkowskiego 56
Kaszuby w przebudowie – perspektywa Jana Karnowskiego 60
Świat własny i świat cały – perspektywa Leona Heykego 70
Młodokaszubi a młodopolanie 76
Młodokaszubi dla młodych 81

Hanna Makurat
Właściwości języka utworów lirycznych młodokaszubów, redakcje zbiorków poetyckich i wyznaczniki standaryzacji przyjęte w obecnej edycji ... 85

1. Ortografia i fonetyka ... 95
2. Fleksja ... 112
3. Słowotwórstwo ... 124
4. Składnia ... 130
5. Leksyka ... 133
6. Podsumowanie ... 137

POEZJA MŁODOKASZUBÓW
– wersja autorska

ALEKSANDER MAJKOWSKI

SPIEWE I FRANTÓWCI

I. SPIEWE

1. Zamniast przedmowe ... 145
2. Kaszubsko-pomorsko mowa ... 146
3. Integer vitae ... 146
4. Jazda Helana ... 147
5. Na Oksewscij kępie ... 149
6. Pożegnanie Helana ... 149
7. Biesada ... 152
8. Zopuste ... 154
9. Zymk ... 154
10. Do węgrzyna ... 155
11. Spiewa do zbonka ... 156
12. Sztudańt ... 157
13. Moja Hanka ... 157
14. Zegar ... 158
15. Pocecha ... 160

II. Z małygo mniasta

16. Story les ... 161
17. Plotci ... 161
18. Biedny mniasta ... 162
19. Szewiec Piętka ... 163

III. Przypowiostci

20. Prawo ... 166
21. Słup Bismarka ... 166
22. Hakatesce ... 166
23. Pankowie u ludowce ... 166

IV. Frantówci

24. Młyn a trzei młynarze ... 167
25. Rebok i gbur ... 169
26. O gburach Szkurpie i Gasorze ... 170
27. Straszny młyn ... 173
28. Muzekańt Dydana ... 177

WIERSZE ROZPROSZONE W CZASOPISMACH I Z MASZYNOPISÓW

Mecenas atavis ... 181
Nunc est bibendum… ... 182
Miserarum est… ... 184
Eheu fugaces... ... 184

Jazda ze szkół

I W Mnichowie ... 185
II. W Berlinie ... 191
III. Kaszubë ... 195
IV. Doma ... 197

Morze – marynorza swiat ... 199

Nodzeji spiew w pruscij niedoli

Zbudzta sę, Kaszube! ... 200

Przenoszę wom znowu... ... 201
Józce i lěse ... 202
Witej, Koscérzno... ... 204

JAN KARNOWSKI

NÔWOTNÊ SPIÉWĚ (Wiersze kaszubskie)

Na-chsztôłt przedmowě 205

Dó-moji zémni

1. Prozba 206
2. Naszô mowa 206
3. Teskniączka 207
4. Płyną szeptě 208
5. Pustô noc 208
6. Jôběm léno chcôł... 209
7. Powjôstka 210
8. Na-pamniątkę... 212
9. Bogusza 213
10. Zdrada Swiecu, r. 1309 214
11. Cênowa 215
12. Rozmyszlanie Cênowě 216

Skardzié i żôle

13. Jôběm chcôł wěspiéwac... 220
14. Wěcygąm jô mojê ręce... 221
15. Wjedno mnie êszczy... 221
16. Jak jô na-cebie patrzę... 222
17. Sfinks 222
18. Jak to wszetko więdniêje 223
19. Uceczka 224

Z Hêlu 225

Z mniémniecciêgo

21. Podług Goethego: Mignon 226
22. Podług Eichendorffa: Wermut 227
23. Podług Eichendorffa: In einem kühlen Grunde 227
24. Podług Goethego: Schäfers Klagelied 228
25. Podług Greif'a: Wędrowczyk i struga 229

Dó-moji Hanci

26. Dwie chjêle 229
27. Hanka moja robi w krosnach 230
28. Ciedě jô pudę... 230

29. Kjôtcié... 231
30. Muzeka H...ci 231
31. Frantówka 232
32. Mniłoscě kuńc 233

Goszci piołun 234

WIERSZE PIERWOTNE

Niejasnô mëslô w niejasny mowie 238
Tak to przyńdze 239
A jô cëcho drogą jidę 239
Kochôsz sënie, twoją zemnię? 240
Chcôłbëm z tobą razem płënonc 241
Elegia 242
Consolatio in lacrimis... 242
Bruskô mowa 243
Brusko młodzeż 244
Brusë 245
Koscółk w Lesnie 246
Nasz lud 247
Nasz lud 248
Na ty biôły spiący górze 248
Czë jô mom ëszcze rôz słechac 249

IV Póci dzecko ëszcze małé 249

JÔ BËM LENO CHCÔŁ...

Strój i chatë 252
Straszné bagno 253
W sercu mojim 254

WIERSZE ROZPROSZONE W CZASOPISMACH

W Arkadyi 255
Zymk 256
Enrichissez-vous… 257
Znôsz tě ten krôj 259
Spiritus flat, ubi vult 260

Przekłady i parafrazy

Prometeusz – stolim 261
Vides, ut alta, I. a. 263
(Ich kam vom Berge hernieder) 264
Podług Heinego 265
Jeseń 266
Rada sroci 267
Spodzymk 270
Mrzóncie 270
De profundis 271
Modziłka 272
Na Łësy Górze 273
Kole błotka 274
Na pustkowiu 275
Kwawy wjon 276

Rozmyszlanie Cenowë. Drëdzi dzel 280
Z winszowaniem 284
Podkôrbianie Smętka w Nowy-Rok 286
Kole Gód 287

Z wojennego pola (1915–1917)

Djablô żeńba 291
Żołnjerskô frantovka 292
Miles sclavus 293
Czuc sę dało 294
Custodia Daroviensis 295
Kvave plonovanje 295

Kjile słov Cenovë 297
Sin Boróv 299
Roczëzna 299

LEON HEYKE

KASZËBSKI SPIEWE

Moja lutnia 301

Spiéw zymkowy

1. Jeseń 302
2. Głos 303
3. Lece 303
4. Swito 304
5. Słuńce 305
6. Błogi czas 306
7. Kwiotk zymkowy 306
8. Nowy spiewie 307
9. Uodpowiedz 307
10. Wiłe 308
11. Noc majewo 308
12. Swiat kaszëbski 309

Spiéw miłosny

13. Dzewczena 310
14. Aneczka 311
15. Üobrozk 311
16. W reny czas 312
17. Le ûo tobie 312
18. Jedyno 313
19. W ûogródku 313
20. Brzemię 314
21. Roj na zemi 315
22. Kroj marzenio 316
23. Tak 316
24. Kochani 317
25. Nasz dóm 317
26. Na wieży 318
27. Mira Crucis 318
28. Szczestlëwy 319
29. Kwiotk 319
30. Niech sni 320
31. Miluszynko 320

32. Zwón ... 321
33. We wichrze ... 321
34. Burza ... 322
35. Nocno zjawa ... 322
36. Niedosc ... 323
37. Üu Anecze ... 324
38. Zómk zapadły ... 325
39. Jo niechcę ... 325
40. Nazod ... 326
41. Ju dosc ... 326
42. Üoprzestani! ... 327
43. Dwoje ... 327
44. Parobk i dzéwka ... 328
45. Uodjozd ... 330
46. Chmurka ... 331
47. Przëjozd ... 331
48. Nopiękniejszo ... 332
49. Lot ... 332
50. Łada ... 333
51. Wojna ... 333
52. Żegny ... 335
53. Pocecha ... 335
54. Pamięty! ... 336
55. Dzëki gęse ... 336
56. Pozdrowieni ... 337
57. Uostatny raz ... 338
58. Szukani ... 338
59. Niewiérno (Podług Eichendorffa) ... 339
60. Do góre ... 340
61. W niebie ... 340
62. Tak to je ... 341
63. Bez nodzeje ... 342
64. Drzéwię ... 342
65. Nieborok ... 343
66. Bez miłoserdzo ... 343
67. Kiej? ... 344
68. Nimóże bëc ... 344
69. Był czas ... 345
70. Doka ... 345
71. Dżod ... 346
72. Stareszk ... 347
73. Na wieki ... 347

Spiéw dzejowy

74. Piesniodejka ... 348
75. Kaszëbsko noc ... 350
76. Spiący wojsko (Z *Miłosławe*) ... 351
77. F. L. ... 352
78. Kaszëbsko ... 354
79. Swiatoburca ... 355
80. Swoboda ... 357
81. Bractwo ... 359
82. Le jedna spiewa ... 360

WIERSZE ROZPROSZONE W CZASOPISMACH

Jesyń ... 361
Starëszk ... 362
Moja lëtnia ... 363
Czas ... 364
Grzëmnet ... 364
Nasz krôj ... 365
Zgon klësownika ... 365
Anka ... 366
Spiéw lëdowy ... 366
Niewiernosc (z Ejchendorffa) ... 367
Moja piesniôdejka ... 368
Sowa ... 369
Muerzko búrza ... 370
Rësółki ... 371
Swięto smierc ... 372
Goethe: Moeja boegínka ... 373
Sztërolystki ... 375
Jedna nóta ... 379
W jesiń ... 380
Norda ... 381
Literackosc? ... 382
Kot hi sroka ... 383

POEZJA MŁODOKASZUBÓW
– wersja znormalizowana

ALEKSANDER MAJKOWSKI

SPIÉWË I FRANTÓWCZI

I. SPIÉWË

1. Zamiast przedmòwë 387
2. Kaszëbskò-pòmòrskô mowa 388
3. Integer vitae 389
4. Jazda Hélana 390
5. Na Òksëwsczi Kãpie 391
6. Pòżegnanié Hélana 392
7. Biesada 394
8. Zôpùstë 396
9. Zymk 397
10. Do Wãgrzëna 397
11. Spiéwa do zbónka 398
12. Sztudańt 399
13. Mòja Hanka 400
14. Zégar 401
15. Pòcecha 402

II Z môlégò miasta

16. Stôri lës 403
17. Plotczi 404
18. Biédné miasta 405
19. Szewiec Piãtka 406

III Przëpòwiôstczi

20. Prawò 408
21. Słup Bismarka 408
22. Hakatëscë 408
23. Pankòwie i lëdowcë 409

IV Frantówczi

24. Młin a trzej młënarze 409
25. Rëbôk i gbùr 411
26. Ò gbùrach Szkùrpie i Gąsorze 412
27. Straszny młin 416
28. Mùzykańt Didana 419

WIERSZE ROZPROSZONE W CZASOPISMACH I Z MASZYNOPISÓW

Mecenas atavis 423
Nunc est bibendum... 425
Miserarum est... 426
Eheu fugaces... 427

Jazda ze szkół

I W Mnichòwie 428
II W Berlinie 434
III Kaszëbë 437
IV Doma 440

Mòrze – marinarza swiat 442

Nôdzeji spiéw w prësczi niedolë

Zbùdzëta sã, Kaszëbë! 443

Przënoszã wóm znôwù... 444
Jôzce i lësë 445
Witôj, Kòscérzno... 446

JAN KARNOWSKI

NÔWÒTNÉ SPIÉWË (Wiersze kaszubskie)

Na sztôłt przedmòwë 447

Do mòji zemi

1. Prosba 448
2. Naszô mòwa 448
3. Teskniączka 449
4. Płëną szeptë 450
5. Pùstô noc 450
6. Jô bë leno chcôł... 451
7. Pòwiôstka 452
8. Na pamiątkã... 454
9. Bògùsza 455
10. Zdrada Swiecô, r. 1309 456
11. Cenôwa 457
12. Rozmëszlanié Cenôwë 458

Skôrdżi i żôle

13. Jô bë chcôł wëspiewac... 462
14. Wëcygóm jô mòje rãce... 463
15. Wiedno mie eszczi... 463
16. Jak jô na cebie patrzã... 464
17. Sfinks 464
18. Jak to wszëtkò wiãdnieje 465
19. Ùceczka 466

Z Hélu 467

Z miemiecczégò

21. Pòdług Goethégò: Mignon 468
22. Pùdług Eichendorffa: Wehmut 469
23. Pòdług Eichendorffa: In einem kühlen Grunde 469
24. Pòdług Goethego: Schäfers Klagelied 470
25. Podług Greif'a: Wãdrowczik i strëga 471

Do mòji Hanczi

26. Dwie chwile 472
27. Hanka mòja robi na krosnach 472
28. Czedë jô pùdã... 473

29. Kwiôtczi... 473
30. Mùzëka Hanczi 474
31. Frantówka 474
32. Miłoscë kùńc 475

Gòrzczi piołun 477

WIERSZE PIERWOTNE

Niejasnô mësla w niejasny mòwie 481
Tak to przińdze 482
A jô cëchò drogą jidã 482
Kòchôsz sënie, twòjã zemiã? 483
Chcôłbëm z tobą razã płënąc 484
Elegia 485
Consolatio in lacrimis... 485
Bruskô mòwa 487
Bruskô młodzéż 487
Brusë 488
Kòscółk w Lesnie 489
Nasz lud 490
Nasz lud 491
Na ti biôłi spiący górze 491
Czë jô móm eszczi rôz słëchac 492

IV Pòczi dzeckò eszczi môłé 492

JÔ BËM LENO CHCÔŁ...

Strój i chatë 495
Straszné bagno 496
W sercu mòjim 497

WIERSZE ROZPROSZONE W CZASOPISMACH

W Arkadii 498
Zymk 499
Enrichissez-vous… 500
Znôsz të ten krôj 502
Spiritus flat, ubi vult 503

Przekłady i parafrazy
Prometeusz – stolëm ... 504
Vides, ut alta, I. a. ... 506
(Ich kam vom Berge hernieder) ... 507
Pòdług Heinégò ... 508
Jeséń ... 508
Rada sroci ... 510
Spòzymk ... 512
Mrzónczi ... 513
De profundis ... 514
Mòdżiłka ... 515
Na Łësy Górze ... 516
Kòle błotka ... 517
Na pùstkòwiu ... 517
Krwawi wión ... 518

Rozmëszlanié Cenôwë. Drëdżi dzél ... 522
Z winszowanim ... 527
Pòdkôrbianié Smätka w Nowi Rok ... 528
Kòle Gód ... 530

Z wòjennégò pòla (1915–1917)
Diôblô żeńba ... 533
Żôłniérskô frantówka ... 534
Miles sclavus ... 535
Czëc sã dało ... 536
Custodia Daroviensis ... 537
Krwawé plónowanié ... 537

Czile słów Cenôwë ... 539
Syn Bòrów ... 541
Roczëzna ... 542

LÉÓN HEYKE

KASZËBSCZÉ SPIÉWË

Mòja lutnia ... 543

Spiéw zymkòwi
1. Jeséń ... 544
2. Głos ... 544
3. Lecë ... 545
4. Switô ... 546
5. Słuńce ... 546
6. Błodżi czas ... 547
7. Kwiôtk zymkòwi ... 547
8. Nowé spiéwë ... 548
9. Òdpòwiédz ... 548
10. Wiłë ... 549
11. Noc majewô ... 549
12. Swiat kaszëbsczi ... 550

Spiéw miłosny
13. Dzéwczëna ... 550
14. Aneczka ... 551
15. Òbrôzk ... 551
16. W reny czas ... 552
17. Le ò tobie ... 552
18. Jedinô ... 553
19. W ògródkù ... 553
20. Brzemiã ... 554
21. Rôj na zemi ... 555
22. Krôj marzeniô ... 555
23. Tak ... 556
24. Kòchanié ... 557
25. Nasz dóm ... 557
26. Na wieżë ... 558
27. Mira Crucis ... 558
28. Szczestlëwi ... 559
29. Kwiôtk ... 559
30. Niech sni ... 560
31. Miluszinkô ... 560

32. Zwón ... 561
33. We wichrze ... 561
34. Bùrzô ... 562
35. Nocnô zjawa ... 562
36. Nie dosc ... 563
37. Ù Aneczë ... 564
38. Zómk zapadłi ... 564
39. Jô nie chcã ... 565
40. Nazôd ... 566
41. Ju dosc ... 566
42. Òprzestani! ... 567
43. Dwòje ... 567
44. Parobk i dzéwka ... 568
45. Òdjôzd ... 570
46. Chmùrka ... 570
47. Przëjôzd ... 571
48. Nôpiãkniészô ... 571
49. Lot ... 572
50. Łada ... 572
51. Wòjna ... 573
52. Żegnôj ... 574
53. Pòcecha ... 575
54. Pamiãtôj! ... 575
55. Dzëczé gãsë ... 576
56. Pòzdrowienié ... 577
57. Òstatny rôz ... 577
58. Szukanié ... 578
59. Niewiérnô (Pòdług Eichendorffa) ... 579
60. Do górë ... 579
61. W niebie ... 580
62. Tak to je ... 581
63. Bez nôdzeji ... 581
64. Drzéwiã ... 582
65. Niebòrôk ... 582
66. Bez miłoserdzô ... 583
67. Czej? ... 583
68. Ni mòże bëc ... 584
69. Béł czas ... 584
70. Dôka ... 585
71. Dżôd ... 585
72. Starëszk ... 586
73. Na wieczi ... 586

Spiéw dzejowi

74. Piesniodejka ... 587
75. Kaszëbskô noc ... 589
76. Spiącé wòjskò (Z *Miłosławë*) ... 590
77. F. L. ... 591
78. Kaszëbskô ... 593
79. Swiatobùrca ... 594
80. Swòbóda ... 597
81. Bractwò ... 598
82. Le jedna spiewa ... 599

WIERSZE ROZPROSZONE W CZASOPISMACH

Jeséń ... 600
Starëszk ... 601
Mòja lëtnia ... 602
Czas ... 603
Grzëmòt ... 603
Nasz krôj ... 604
Zgón klësownika ... 604
Anka ... 605
Spiéw lëdowi ... 605
Niewiérnosc (z Eichendorffa) ... 606
Mòja piesniôdejka ... 607
Sowa ... 608
Mòrskô bùrzô ... 609
Rësôłczi ... 610
Swiãtô smierc ... 611
Goethe: Mòja bòdżinka ... 612
Sztërolëstczi ... 614
Jednô nóta ... 618
W jeséń ... 619
Norda ... 620
Lëterackosc? ... 621
Kòt i sroka ... 622

Słowniczek kaszubsko-polski

(opracowała Hanna Makurat) ... 623